

หลักเกณฑ์การอ่านพจนานุกรมได้ดังนี้

1. การอ่านระดับคำ จะเน้นในเรื่องการอ่านออกเสียงคำต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามทฤษฎีบัญญัติไว้ หรือถูกต้องตามความนิยม ดังนี้

1. การอ่านคำสมาส
2. การอ่านคำควบกล้ำ
3. การอ่านอักษรนำ
4. การอ่านคำที่มีตัว ฤ
5. การอ่านคำแผลง
6. การอ่านคำพ้อง
7. การอ่านออกเสียงตัวสะกดคำมากพยางค์

1. การอ่านคำสมาส คำสมาสเป็นการสร้างคำของภาษาบาลีสันสกฤต โดยนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกัน รวมให้เป็นคำเดียว โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในตัว เมื่อไทยเรายืมเอาคำสมาสมาใช้ในภาษา จึงถือหลักในการอ่านออกเสียงคำสมาสตามหลักเกณฑ์ในภาษาเดิม คือต้องอ่านออกเสียงพยางค์ท้ายของคำต้นให้ต่อเนื่องกับพยางค์ต้นของคำต่อไปเพียงครึ่งเสียง เช่น เกียรติคุณ ภูมิศาสตร์ โลกบาล เทพบุตร ยุคลบาท

ที่กล่าวว่าให้ออกเสียงเนื่องกันแต่ออกเสียงพยางค์ที่เนื่องกันเพียงครึ่งเสียงนั้น เช่น ละในยุคลบาทจะออกเสียงเบากว่า ละในคำว่า ละเลย เพราะละในยุคลบาทออกเสียงเพียงครึ่งเสียง

ขอให้นักศึกษาพิจารณาว่าคำสมาสนี้เป็นคำที่มีความหมายตั้งแต่ 2 คำมารวมกัน เช่น คณิต กับศาสตร์รวมเป็น คณิตศาสตร์ หมายถึงวิชาคำนวณ

คำสมาสบางคำไม่อ่านต่อเนื่องอย่างหลักเกณฑ์เดิม เราอาศัยการอ่านตามความนิยม เช่น ธนบุรี สมุทรสาคร ภูมิล้านนา รสนิยม เวทมนตร์

2. การอ่านคำควบกล้ำ คำควบกล้ำมี 2 อย่าง คือ ควบแท้ และควบไม่แท้ คำควบแม้จะออกเสียงตัวควบ เช่น กลมเกลียว ปราดเปรื่อง กราบไหว้ คลาดเคลื่อน

คำควบแท้ที่จะมี ร ล ว ควบกับพยัญชนะต่าง ๆ ส่วนควบไม่แท้จะไม่ออกเสียงตัวควบ เช่น เสร้า สระ สระง ไทรม พุทรา มัทธิ จริง เป็นต้น อักษร ท ควบ ร จะออกเสียงเป็น ซ ในภาษาไทย แต่คำบาลีสันสกฤต ท ควบ ร อาจเป็นควบแท้ได้เช่น นิทรา

3. การอ่านอักษรนำ อักษรนำ คือ อักษรสูง และอักษรกลาง มานำอักษรต่ำเดี่ยว มี 10 ตัว คือ ง ญ ณ น ม ย ร ล ว พ เช่น ขนม ขนาน สนุก ตลาด การอ่านอักษรนำมีหลัก 2 ประการคือ

1. เสียงของพยางค์หลังที่เป็นอักษรเดี่ยวจะมีการผันไปเป็นเสียงสูงตามอักษรนำ ตัวอย่างอักษรสูงนำอักษรต่ำเดี่ยว เช่น ไสว สลอน ฉวัดเจเวียน ส่วนอักษรกลางนำอักษรต่ำเดี่ยว เช่น อร่าม เติลิต จมูก อนึ่ง ฯลฯ ข้อสังเกตว่าเสียงของอักษรต่ำเดี่ยวเปลี่ยนไปตามตัวนำ ให้นักศึกษาลองแยกพยางค์ เช่น ไสว อ่าน สะ-ไหว ไหว เสียงเท่าตัวนำ คือ ไส-ไหว ซึ่งถ้าเขียนเดี่ยว ๆ ไว เสียงเป็นเสียงสามัญ แต่เมื่อมีอักษรสูง ส มานำ เสียงเปลี่ยนไปเป็นเสียงจัตวา ตามตัวนำ หรือ คำว่าตลาด ถ้านักศึกษาแยกพยางค์ ตะ เป็นเสียงเอก หลาด เป็นเสียงเอกด้วย ถ้าแยกพยางค์ ลาด พยางค์เดี่ยว ก็จะเป็นเสียงโท ดังนั้นนักศึกษสามารถพิจารณาพื้นเสียงวรรณยุกต์ของคำเหล่านี้ได้ว่าเสียงเท่าตัวนำนั้นเป็นอย่างไร

2. คำที่มี ห นำ อักษรเดี่ยว และ อ นำ ย เท่านั้นที่ไม่ออกเสียงอักษรนำ ส่วนเสียงยังคงผันไปเป็นเสียงสูงเช่นเดียวกับข้อ 1 เช่น หยาบ หรุหระ หญ้า อย่าง อยู่ อยาก อย่า

4. การอ่านคำที่มีตัว ฤ ตัว ฌ อาจออกเสียงต่าง ๆ กันไปเป็น ริ รี หรือ เรอ คำใดจะออกเสียงใด มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. จะออกเสียงเป็น ริ เมื่อผสมกับพยัญชนะ ก ต ป ท ศ ส อาจจำเป็นประโยคว่า ปลา กุ้ง เต่า ทำ เสร้า สร้อย ปลา คือ ป กุ้ง คือ ก เช่นนี้จะช่วยให้จดจำง่ายขึ้น คำ ฤ ที่ประสมกับพยัญชนะ ก ต ป ท ศ ส นี้จะอ่านออกเสียงเป็น ริ เช่น กฤษฏีกา อ่านว่า กริด - สะ - ดี - กา ฤทธิ์ อ่านว่า ริด วิกฤต อ่านว่า วิ - กริด ทฤษฏี อ่านว่า ทริด - สะ - ดี.

2. อ่านออกเสียงเป็น รี เมื่อผสมกับพยัญชนะ ค พ ม ห น จำว่า คุณพี่มาหาน้อง ตัวอย่าง พฤษภา อ่านว่า พริก-สา นฤมล อ่านว่า นะ - รี - มน ประพฤติ อ่านว่า ประ - พรีด

3. อ่านออกเสียงเป็น รี เมื่ออยู่ต้นศัพท์เป็นแบบสระลอยคนละพยางค์ เช่น ฤทัย อ่านว่า รี - ไท ฤดีอ่านว่า รี - ดี ฤดู อ่านว่า รี - ดู

4. อ่านออกเสียงเป็น เรอ คือ ฤกษ์ อ่านว่า เริก

5. การอ่านคำแผลง

การอ่านคำแผลงมีหลักดังนี้

1. ถ้าคำแผลงนั้นแผลงมาจากอักษรควบกล้ำพยางค์เดียว เมื่อแผลงเป็นสองพยางค์ มักออกเสียงวรรณยุกต์อย่างอักษรควบตัวเดิม เช่น กราบ เป็น ก้าราบ อ่านว่า ก้า - ราบ ตรวจ เป็น ตำรวจ อ่านว่า ต้า - หววด ตรัส เป็น ตำรัส อ่านว่า ต้า - หรั๊ด มีคำที่ยกเว้น คือ ปรากฏ แผลงเป็น ปรากฏ อ่านว่า ภา - ราว ไม่อ่านว่า ภา - ราว ตามหลักในข้อนี้

2. ถ้าคำแผลงนั้นมาจากคำที่มีพยัญชนะต้นตัวเดียวให้อ่านคำแผลงตามรูปที่ปรากฏ เช่น แจก เป็น จำแนก อ่านว่า จำ - แนก อาจเป็น อำนาจ อ่านว่า อำ - นาด

ถ้าต้องการอ่านคำแผลงแล้วให้มีระดับวรรณยุกต์เท่าคำเดิม ต้องใช้ ห นำ เช่น ติ เป็น ต้าหนี อ่านว่า ต้า - หนี จ่าย เป็น จำหน่าย อ่านว่า จำ - หน่าย

6. การอ่านคำพ้อง คำพ้องแบ่งเป็นคำพ้องรูป และพ้องเสียง การอ่านคำพ้องในที่นี้เป็น การอ่านคำพ้องรูป เพราะการอ่านคำพ้องเสียงย่อมไม่เป็นปัญหา คำพ้องรูปก็คือ คำที่มีรูปเขียน อย่างเดียวกันแต่อ่านออกเสียงต่างกัน และมีความหมายต่างกันด้วย เช่น เผลา อ่านว่า เพ - ลา และ เผลา

ถ้าอ่านว่า เผลา มีความหมายหลายอย่าง เช่น เผลารถ ก็คือ ส่วนประกอบชิ้นหนึ่งของรถ เป็นแกนสำหรับสอดในดุมรถ หรืออาจมีความหมายว่า เบาลง เช่น เผลาเผลาหน่อย หรือ มีความหมายว่า ขา หรือ ตัก ส่วน เพ - ลา ก็คือ เว - ลา แปลว่า กาล หรือ คราว ดังนั้น นักศึกษาต้องสังเกตคำแวดล้อม หรือคำข้างเคียงในประโยคว่า คำพ้องรูปนี้ จะมีความหมายอย่างไร เราก็จะทราบว่าจะอ่านว่าอย่างไร เช่น ฉันคุยกับเพื่อนจนเพลาโพล์เพล้ กับ อย่าทะเลาะกันรุนแรงนักเพล่า ๆ หน่อย คำพ้องรูปสองที่นี้ ประโยคแรกหมายถึงเวลา ก็ต้องอ่าน เพ - ลา ประโยคหลังเพล่า ๆ หมายถึง เบาล ๆ ก็ต้องอ่าน เผลา ดังนั้น คำพ้องรูปถ้าอยู่โดด ๆ จะไม่ทราบว่าอ่านอย่างไรแน่ นอกจากบรรจุไว้ในประโยคหรือข้อความ จะสังเกตโดยดูความหมายของประโยคว่า คำนั้น ๆ ควรมีความหมายอย่างไร อ่านอย่างไร ทั้งนี้ นักศึกษาทราบความหมายของคำพ้องรูปนั้น ๆ ก็อ่านได้ถูกต้อง นับว่าไม่ยากเลย ขอให้ดูตัวอย่างเพิ่มเติมจากหนังสือ

7. การอ่านออกเสียงตัวสะกดคำมากพยางค์

1. คำยืมจากภาษาอื่น โดยมากเป็นคำบาลีสันสกฤตจะออกเสียงตัวสะกดของพยางค์ต้น เมื่อ

ก. ตัวสะกดของพยางค์ต้นเป็นพยัญชนะวรรคเสียงแข็ง หรือ สอ ทั้ง 3 (ศ ษ ส) และพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไปเป็นเสียงอ่อน ย ร ล ว ม น เช่น นิตยา อ่านว่า นิด - ตะ - ยา ไม่อ่านว่า นิด - ยา อุทยาน อ่านว่า อุด - ทะ - ยาน ไม่อ่านว่า อุด - ยาน อาตมา อ่านว่า อาด - ตะ - มา

ข. ตัวสะกดของพยางค์ต้นเป็น ศ ษ ส ไม่ว่าพยัญชนะต้นของพยางค์ต่อไปจะเป็นเสียงอ่อนหรือเสียงแข็ง เช่น อัสดงคต อ่านว่า อัค - สะ - ดง - คต บุชบา อ่านว่า บุค - สะ - บา ประดิษฐาน อ่านว่า ประ - ดิด - สะ - ถาน ยกเว้น คำว่า อริษฐาน อ่านว่า อะ - ทิด - ถาน ไม่อ่าน อะ - ทิด - สะ - ถาน

ค. ตัวสะกดของพยางค์ต้นเป็นเสียงอ่อน และพยัญชนะต้นคำของพยางค์ต่อไปเป็นเสียงอ่อน (ย ร ล ว ม น) ด้วย เช่น กัลยา อ่านว่า กัน - ละ - ยา ปวารณา อ่านว่า ปะ - วา - ระ - นา วรวิทย์ อ่าน วอ - ระ - วิด

ง. พยัญชนะตัวสะกดของพยางค์ต้นเป็นเสียงอ่อนและพยัญชนะต้นคำของพยางค์ต่อไปเป็นเสียงแข็ง เช่น ศุลกากร อ่านว่า สุน - ละ - กา - กอน ล เป็นเสียงอ่อน ก เป็นเสียงแข็ง วัลภา อ่านว่า วัน - ละ - พา ล เป็นเสียงอ่อน ภ เป็นเสียงแข็ง

2. คำมากพยางค์ที่ไม่ทราบที่มาแน่ชัด แยกแต่ละพยางค์แล้วไม่มีความหมาย คำเช่นนี้บางที่ออกเสียงพยัญชนะตัวสะกดของพยางค์ต้นไม่ว่าพยัญชนะใดเป็นตัวสะกด พยัญชนะใดเป็นตัวตาม เช่น ตึกตา สักวา อัมพาด ชันสูตร

3. คำมากพยางค์ที่เป็นคำซ้อนหรือคำประสม มักออกเสียงตัวสะกดคำพยางค์ต้นให้เนื่องกับพยางค์ท้ายคล้ายคำสมาส เช่น ลักเพศ อ่านว่า ลัก - ทะ - เพศ นพเก้า อ่านว่า นบ - ทะ - เก้า กรมท่า อ่านว่า กรม - ทะ - ท่า

ในเรื่องหลักการอ่านออกเสียงเป็นคำ ๆ สรุปหลักเกณฑ์ไว้เพียงเท่านี้

2. การอ่านระดับประโยค

การอ่านระดับประโยคจะกล่าวถึงการอ่านให้ถูกวรรคตอนและการเน้นคำเพื่อความหมาย การกำหนดวรรคตอนที่ถูกต้องจะช่วยทำให้สื่อความหมายได้ถูกต้องไม่ผิดพลาด การอ่านแบ่งวรรคตอนและแบ่งจังหวะพยางค์มักจะสัมพันธ์กับการเน้นคำเพื่อความหมายด้วย เช่น

แม่/แมวออกลูก กับ แม่แมว/ออกลูก จะเห็นว่าการแบ่งพยางค์และการเน้นคำในประโยคทั้ง 2 ประโยคนี้ ทำให้ความหมายต่างกันไป ประโยคที่หนึ่งหมายถึง การบอกมารดา

ของผู้พูดหรือผู้เขียนว่า แมวออกลูก ประโยคที่สองเป็นการบอกใครคนหนึ่งว่าแมวที่ห้องอยู่นั้น ออกลูก

ในเรื่องการแบ่งวรรคตอนหรือแบ่งพยางค์นี้ต้องอาศัยความสังเกตว่าประโยคนั้น ๆ จะมีความหมายอย่างไร โดยดูคำข้างเคียง ไม่อาจกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ตายตัวได้ว่าแบ่งอย่างไร แต่มีข้อสังเกตจากระดับคำว่า

1. ถ้าคำในประโยคนั้นเป็นคำพยางค์เดียวจะลงเสียงหนัก แต่ถ้าเป็นคำมากพยางค์ โดยเฉพาะคำประสมจะเน้นเสียงในพยางค์ท้าย เช่น ตะปู น้ำหอม หางเสือ ปากกา แม่น้ำ พัดลม

2. ถ้าคำใดไม่ใช่ความหมายสำคัญในประโยค จะออกเสียงเบากว่าคำที่มีความสำคัญในประโยค เช่น คุณขายเสียแล้ว คำว่าเสียที่ขีดเส้นใต้เป็นคำสำคัญ มีความหมายว่า ตายหรือสิ้นชีวิต หรือถึงแก่กรรม เป็นคำกริยาของประโยค ออกเสียงหนักกว่าเสียในคำที่สอง อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น เขายกตัวอย่างมาก น่ารำคาญ อาจเป็น เขา/ยกตัว/อย่างมาก/น่ารำคาญ กับ เขายก/ตัวอย่าง/มาก/น่ารำคาญ

3. ถ้าเป็นคำประสมจะลงเสียงหนักในพยางค์ท้าย แต่ถ้าไม่ใช่คำประสมเป็นคำโดดๆ ต้องออกเสียงหนักทั้งสองคำ เช่น ข้าวเย็น/หมด/ต้องหุงใหม่ กับ ทานข้าวเสียก่อนเดี่ยว ข้าว/เย็น/หมด ในประโยคแรกข้าวเย็นเป็นคำประสม 1 คำ 2 พยางค์ อ่านต่อเนื่องโดยคำว่าข้าวมีเสียงหนักน้อยกว่าข้าวในประโยคที่สองที่เป็นคำโดด

จากการอ่านระดับของคำ และการอ่านระดับของประโยคนี้นักศึกษาจะเห็นว่า การอ่านระดับคำเป็นการอ่านออกเสียงถูกต้อง การอ่านระดับประโยค เน้นการอ่านเพื่อการเข้าใจความหมายซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านในใจ สืบมาถึงการอ่านระดับที่ 3 คือ การอ่านระดับอนุเจตหรือการอ่านข้อความ

3. การอ่านระดับอนุเจต

การอ่านระดับอนุเจตนี้จะเน้นความเข้าใจ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประการ คือ

1. ความเข้าใจในเนื้อเรื่อง สามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องแยกแยะประเด็น และจดจำรายละเอียดของเรื่องได้

2. ความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องไปถึงการตีความการเข้าใจเจตนาความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ตลอดจนการเข้าใจในกลวิธีการเขียนและสำนวนโวหารต่าง ๆ ด้วย

ข้อ 1. ในด้านความเข้าใจเนื้อเรื่อง เมื่ออ่านข้อความใด ๆ แล้วต้องจำได้ว่าเนื้อเรื่องนั้นเป็นอย่างไร ข้อความนั้นกล่าวถึงอะไร สรุปสาระสำคัญของข้อความนั้น ๆ หรือย่อหน้านั้น ๆ ได้ เช่น ข้อความว่า

ความสุขที่คนทั่ว ๆ ไปต้องการ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า อามิสสุข คือ สุขที่เจอด้วยเครื่องหล่อ ล้วนเป็นเรื่องโลกธรรม ถ้ารู้เท่าทันโลก รู้จักโลก อยู่เหนือโลกหรือพ้นโลก แม้จะยังข้องอยู่ในโลกก็ได้ชื่อว่า ถอนตนออกพ้นแล้ว ท่านเปรียบว่าเสมือนดอกบัวที่แม้จะเกิดในตมและน้ำ อาศัยตมและน้ำหล่อเลี้ยง แต่ก็อยู่เหนือตมและน้ำ ไม่ติดยึดอยู่ในสิ่งนั้น ๆ แม้วาดน้ำลงไป ใบหรือกลีบก็จะไม่รับน้ำเอาไว้นั่นใจ โลกธรรมก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโลก แต่ถ้าไม่ติดยึดในโลกธรรมเสียแล้ว ก็จะไม่ข้องอยู่ในโลกได้ ไม่ว่าจะได้รับการสรรเสริญ หรือ นินทา จะได้รับสุข หรือทุกข์ จะได้ลาภยศ หรือไม่ก็ตาม ก็พึงรู้ว่ามันเป็นวิสัยของโลก เขาสรรเสริญก็สำเหนียกว่าเขาสรรเสริญ หาได้ลุ่มหลงตามคำนั้น ๆ ไปด้วยไม่ ฯลฯ จิตก็มั่นไม่หวั่นไหวคลอนแคลนไปด้วย ถ้าทำได้ดังนี้ท่านเรียกว่า นิรามิสสุข คือ ความสุขที่ปราศจากการเจือปน

สาระสำคัญของข้อความนี้คือ ทางพระพุทธศาสนาแบ่งความสุขออกเป็นสองอย่างคือ อามิสสุข และนิรามิสสุข อามิสสุข เป็นความสุขที่ยังข้องอยู่ในกิเลส ส่วนนิรามิสสุขเป็นความสุขที่พ้นจากกิเลสทั้งปวง ซึ่งถือเป็นความสุขที่แท้จริง

ข้อสังเกต ในย่อหน้าแต่ละย่อหน้ามักจะมีสาระสำคัญเพียงประการเดียว การสรุปสาระสำคัญนี้จะเอาเนื้อหาเด่นที่สุดจากข้อความนั้น ๆ นำมาเรียบเรียงด้วยภาษาของเราเองให้กระชับรัด ไม่ขยายหรืออธิบายความเพิ่มเติม

ข้อ 2. เมื่ออ่านข้อความใด ๆ แล้วสามารถตีความได้ เข้าใจเจตนาความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนรวมทั้งการเข้าใจกลวิธีการเขียนเข้าใจสำนวนโวหาร ข้อนี้นับเป็นการอ่านที่แตกฉานผู้อ่านอ่านอย่างมีวิจารณ์ ญาณ เป็นเรื่องต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอโดยการอ่านข้อความง่าย ๆ ไปสู่ข้อความที่ยากซับซ้อนขึ้น เช่น

พ่อหมอสุข บ้านเดิมอยู่บ้านหม้อ แล้วขายที่ไปอยู่ข้างโบสถ์พราหมณ์ แล้วถูกไล่มาอยู่ถนนใหม่ แล้วหนีรถไฟมาอยู่พาทูร์ตเดี๋ยวนี้มันก็ตามแกมาอีก ได้ยินแกพูดว่าอยู่ที่ถนนวรจักรก็ไม่เลว (หาเรื่องง่าย)

ถ้าอ่านข้อความนี้แล้วจะเข้าใจว่า พ่อหมอสุขคิดจะย้ายที่อยู่จากพาทูร์ต อาจไปอยู่ถนนวรจักรสะดวกกับอาชีพหมอยาแผนโบราณของแก เพราะหาเรื่องง่าย

ตัวอย่างนี้เป็นตัวอย่างง่าย ๆ ตัวอย่างต่อไปเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงอารมณ์ขันของผู้เขียน และความคิดลึกซึ้ง ดังนี้

หนูแม่ลูกกำลังย่อตามมาตามพื้นไม้ขัดมันภายในบ้านหลังโอ้อ่า เมื่อเผชิญกับแมวตัวใหญ่

หนูวิ่งหนีแม่วิ่งไล่ ตีนตบตะปบลงมาเฉียดหนูตัวแม่ หนูตัวแม่หยุดวิ่ง หันมาซิ่งตามองแมวแล้ว ตะเบ็งสุดเสียงว่า โธ่ โธ่ แมวชะงักแล้วเปิดแน่บ หนูตัวแม่หันมาสอนหนูตัวลูกว่า รู้ภาษาต่างประเทศไว้บ้างนะมันไม่เสียหลายหรอก

ข้อความนี้ถ้าอ่านอย่างพิถีพิถันจะต้องคิดให้ลึกซึ้งกว่าความหมายตามอักขระ แม้ อ่านแล้วจะเกิดอารมณ์ขัน แต่ความหมายที่แฝงลึกอยู่นั้น ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่า ความรอบรู้ ที่นอกเหนือไปจากชีวิตประจำวันย่อมมีค่า หรือถ้าจะมองง่าย ๆ ก็อาจสรุปจากประโยคท้ายของ ข้อความก็ได้ว่าผู้เขียนต้องการชี้แนะอย่างนั้น คือ การรู้ภาษาต่างประเทศไว้ไม่เสียหลาย นั่นเอง

ข้อเขียนบางเรื่อง หรือบางตอน จะแทรกโวหารไว้ เช่น ผมฟังเรื่องนี้แล้วน้ำตามันไหล ออกมาหน่อยหนึ่ง นิดเดียวเท่านั้นเองครับ แต่ยังไม่แห้งทั้ง ๆ ที่เวลาล่วงเลยมาตั้งสิบกว่าปีแล้ว

ข้อความนี้ ตรงที่ว่า น้ำตายังไม่แห้ง ทั้ง ๆ ที่เวลาล่วงเลยมาตั้งสิบกว่าปีแล้ว เป็นโวหาร มิใช่ น้ำตาไม่แห้งจริง ๆ แต่หมายถึงความเศร้าสะเทือนใจนั้นยังไม่เหือดหายไปจากใจ

อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น

สมัยก่อนการเดินทางไปจังหวัดยโสธรลำบากมากแต่ปัจจุบันเหตุการณ์กลับหน้ามือ เป็นหลังมือทีเดียว

ข้อความข้างบนนี้เป็นสำนวน ไม่ได้บอกผู้อ่านตรง ๆ กลับหน้ามือเป็นหลังมือ แสดง ว่า ปัจจุบันการเดินทางไปจังหวัดยโสธรตรงกันข้ามกับสมัยก่อน ก็คือ การเดินทางไปจังหวัด ยโสธรในปัจจุบันนี้สะดวกสบายมาก